

Цей переклад підготовлений Радою Європи в межах Плану дій Ради Європи для України на 2018-2021 роки та фінансований за рахунок коштів на рівні Плану дій, наданих Естонією, Ірландією, Латвією, Литвою, Ліхтенштейном, Люксембургом, Нідерландами, Норвегією, Польщею, Румунією, Туреччиною, Угорщиною, Фінляндією, Чеською Республікою, Швейцарією, Швецією та Канадою.

This translation is produced by the Council of Europe within the framework of the Council of Europe Action Plan for Ukraine 2018-2021 and funded with Action Plan-level funds provided by the Czech Republic, Estonia, Finland, Hungary, Ireland, Latvia, Liechtenstein, Lithuania, Luxembourg, the Netherlands, Norway, Poland, Romania, Sweden, Switzerland, Turkey and Canada.

Куріс і Інші проти Словенії [ВП] - 26828/06

Рішення від 26.6.2012 [ВП]

Стаття 8

Стаття 8-1

Повага до сімейного життя

Повага до приватного життя

Неспроможність врегулювати місце проживання особи, яка була «викреслена» з реєстру постійних мешканців після здобуття Словенією незалежності: *порушення*

Стаття 46

Пілотне рішення

Загальні заходи

Держава-відповідач має запровадити схему виплати компенсацій, котра надаватиме належне відшкодування «викресленим» особам

Факти – Вісім заявників раніше були громадянами як колишньої Югославії, так і інших, ніж Словенія, федеративних республік. Вони постійно проживали у Словенії, але після здобуття Словенією незалежності або не просили про надання словенського громадянства, або їм відмовили у цьому клопотанні. 26 лютого 1992 року, відповідно до нового закону «Про іноземців», їхні імена були видалені з Реєстру постійних мешканців, і вони перетворились на іноземців без дозволу на проживання. У такому ж становищі опинились приблизно 25000 осіб. Як стверджували заявники, нікому з них ніколи не повідомляли рішення про зняття з реєстрації, і вони дізнавались, що стали іноземцями, лише згодом, коли намагались поновити посвідчення особи. Викреслення їхніх імен з реєстру мало тяжкі і тривалі негативні наслідки: деякі заявники стали особами без громадянства, а інших виселили з квартир, вони не могли працювати чи подорожувати, втратили усе особисте майно і протягом кількох років жили в притулках чи парках. Ще деяких було затримано і вислано зі Словенії. У 1999 році Конституційний суд проголосив неконституційними деякі положення закону «Про іноземців», а також автоматичне «викреслення» з реєстру, після того, як було встановлено, що, відповідно до оспорюваного законодавства, громадяни колишньої Югославії опинились у менш сприятливому правовому становищі, ніж інші іноземці, котрі поселились у Словенії після здобуття незалежності, оскільки не існувало правових положень про зміну їхнього правового статусу на статус іноземців, які живуть у Словенії. Після рішення Конституційного суду було ухвалено новий закон, який регулював становище «викреслених» осіб. У рішенні 2003 року Конституційний суд проголосив неконституційними деякі положення нового закону, зокрема тому, що вони не надавали «викресленим» особам ретроактивно дозвіл на проживання і не регулювали становище тих, які були депортовані.

У рішенні від 13 липня 2010 року Палата Суду одноголосно вирішила, що було порушення статей 8 і 13 (див. [Інформаційне повідомлення № 132](#)).

Право

Стаття 34 (*статус потерпілих*): Рішення і заходи, сприятливі для заявників, в принципі не були достатніми для того, щоб позбавити їх статусу «потерпілих». У випадках депортації або екстрадиції негромадян, врегулювання проживання заявника або той факт, що йому вже не загрожувала перспектива бути депортованим або екстрадованим, в принципі, були «достатніми». Проте, статус заявника як «потерпілого» міг також залежати від рівня компенсації, виплаченої йому, за потреби, на національному рівні, або, принаймні, від можливості просити і отримати компенсацію за завдану шкоду. Однією з характерних ознак даної справи була широко розповсюджена проблема з прав людини, спричинена «викресленням». Окрім того, така ситуація тривала приблизно двадцять років. Визнання порушення прав людини і надання дозволу на постійне проживання шести заявникам не становило «належного» і «достатнього» відшкодування для них, з огляду на тривалий період, протягом якого вони зазнали відчуття незахищеності і правової непевності, а також тяжкості наслідків, спричинених «викресленням». Окрім того, ще жодна з їхніх заяв про відшкодування не була успішною. На даний час, перспективи отримання компенсації виглядали вкрай віддаленими. Відповідно, заявники, котрим було надано дозволи на постійне проживання, досі могли вважатись «потерпілими» від стверджуваних порушень.

Висновок: наявність статусу потерпілих (одноголосно).

Стаття 8: «Викреслення» і його наслідки мали негативний вплив на заявників і продовжують мати, становлячи втручання у їхнє приватне і сімейне життя. «Викреслення» імен заявників з реєстру, як і імен ще більше ніж 25000 громадян колишньої Югославії, була наслідком поєданого впливу двох положень законодавства, ухваленого після здобуття незалежності. Два згадані законодавчі документи були доступні будь-якій зацікавленій особі. Проте, заявники не могли розумно очікувати, що їхній статус іноземців перетворить їхнє проживання на території Словенії на незаконне і призведе до такого крайнього заходу, як «викреслення». Окрім того, «викреслення» здійснювалось автоматично, без попереднього повідомлення, і заявникам не надавали можливості оскаржити його у відповідальних національних органах і не пояснювали причини відмови у наданні словенського громадянства. До того ж, Конституційний суд проголосив, що перенесення імен «викреслених» осіб з Реєстру постійних мешканців до Реєстру іноземців без дозволу проживання не мало підстав у національному законодавстві. Отже, на той час у чинному законодавстві панувала правова порожнеча, оскільки не існувало процедури, за допомогою якої заявники могли клопотати про дозвіл на постійне проживання. Відповідне законодавство і адміністративна практика, таким чином, не відповідали необхідним стандартам передбачуваності і доступності. Згодом було ухвалено закон про правовий статус, який мав врегулювати становище «викреслених» осіб. Проте, Конституційний суд проголосив неконституційними деякі положення нового закону, і потрібно було сім років, аби це рішення, котре наказувало здійснення загальних заходів, було виконане. Таким чином, принаймні до 2010 року національна правова система не могла чітко врегулювати наслідки «викреслення», а також статус резидентів для тих, хто від нього постраждав. Отже, заявники не лише не могли передбачити захід, на який вони скаржились, але також не могли уявити його наслідки для їхнього приватного і/або родинного життя. Тобто, таке втручання не відповідало закону.

Проте, за особливих обставин даної справи, Суд також вважав за необхідне перевірити, чи це втручання переслідувало законну мету і було пропорційним до неї. Мета законодавства, ухваленого у зв'язку із проголошенням незалежності, і заходи, вжиті стосовно заявників, не можна відокремлювати від ширшого контексту розпаду колишньої Югославії, проголошення незалежності Словенії у 1991 році і встановлення дієвої політичної демократії, котра передбачала утворення «спільноти словенських громадян» з огляду на парламентські вибори. Влада прагнула створити «спільноту словенських громадян» і, отже, захистити інтереси національної безпеки країни, що є законною метою у розумінні статті 8 § 2 Конвенції. Проте, щодо того, чи були згадані заходи пропорційними, то правова порожнеча, яка існувала у законодавстві, ухваленому у зв'язку із проголошенням незалежності, позбавила заявників правового статусу, котрий раніше надавав їм доступ до ширшого переліку прав. Іноземець, який законно проживав у країні, може бажати залишитись проживати у ній, не обов'язково набуваючи її громадянство. Проте, словенська законодавча влада не запровадила положення, спрямовані на те, щоб дозволити громадянам колишньої Югославії, які мали громадянство іншої республіки, врегулювати свій статус резидента, якщо вони вирішували не брати громадянство Словенії або не просили про його надання. Такі положення не підривали б законну мету, яку вони переслідували. Таким чином, оспорювані заходи не були ані відповідними до закону, ані необхідними у демократичному суспільстві для досягнення законної мети захисту національної безпеки.

Висновок: порушення (одноголосно).

Стаття 14 в сукупності зі статтею 8: Існувала різниця у ставленні між двома категоріями – «справжніми» іноземцями і громадянами інших колишніх югославських республік, котрі перебували в подібному становищі стосовно питань, пов'язаних із проживанням. Така різниця у ставленні за ознакою національності наклала непропорційний і надмірний тягар на громадян колишньої Югославії.

Висновок: порушення (одноголосно).

Суд також встановив порушення статті 13 в сукупності зі статтею 8.

Стаття 46: За відсутності будь-якої встановленої національної практики, на даній стадії передчасно перевіряти, чи реформи і різноманітні заходи, вжиті Урядом, досягли результату задовільного врегулювання статусу резидента для «викреслених» осіб. У кожному випадку, ціла категорія «викреслених» осіб досі була позбавлена відшкодування за порушення основоположних прав. Окрім того, оцінка оскаржуваної ситуації простягається далі, ніж самі інтереси заявників, і вимагає, аби справа була також розглянута з перспективи загальних заходів, яких слід було вжити в інтересах інших потенційно уражених осіб. Отже, дана справа є доречною для застосування процедури пілотного рішення. В Суді зараз перебувають лише кілька подібних заяв, надісланих «викресленими» особами, але з огляду на системні, структурні і подібні порушення їхня кількість може значно збільшитись. Держава-відповідач тому має протягом року запровадити національну компенсаційну систему *ad hoc*. Розгляд подібних заяв відкладатиметься до запровадження такого заходу.

Стаття 41: 20000 присуджено на відшкодування моральної шкоди кожному з шести заявників, чії заяви були визнані прийнятними; розгляд питання про відшкодування матеріальної шкоди відкладено.